

Brokstukken van grafzerken uit de 17^e eeuw.

Bij graafwerkzaamheden voor de nieuwe aanbouw aan de oostkant van de Mariakerk in Ruinen in september 2023 kwamen enige brokstukken van eeuwenoude grafzerken tevoorschijn. Op een ervan waren twee gebeitelde wapenschildjes nog duidelijk zichtbaar. Een met een ridder met getrokken zwaard op een steigerend paard, de ander met een zestal diagonaal lopende balken en vlakken.

Wapen de Vos van Steenwijk

Wapen Ripperda

Bij nader onderzoek bleken het de wapens van de adellijke families De Vos van Steenwijk en Ripperda. te zijn.

Het huis te Ansen.

Al sinds de 12^e eeuw was het Huis te Ansen een van de oudste adellijke huizen van Drenthe. In 1360 trouwde Hadewich van Ansen met Johan de Vos van Steenwijk. Hiermee kwam de havezate enkele eeuwen lang in het bezit van dit geslacht. In 1605 erfde Reinold de Vos van Steenwijk tot Ansen het familiebezit. Een jaar later trouwde hij met Agnes Ripperda. Reinold overleed in 1634. In welk jaar zijn vrouw Agnes is gestorven is niet bekend. Wel is het aannemelijk dat ze allebei na hun dood zijn begraven in het koor van de kerk in Ruinen. De heren van Ansen hadden hier ook een voorname eigen kerkbank. Toen de havezate van Ansen aan het eind van de 18^e eeuw in verval raakte en uiteindelijk rond 1800 werd afgebroken kwam de Anser bank in 1780 in het bezit Roelof van Echten die er het kapitale bedrag van 309 gulden voor moest betalen.

Het Huis te Ansen (tekening Cornelis Pronk 1732)

De “restauratie” van 1836.

Aan het begin van de 19^e eeuw was de onderhoudstoestand van de Mariakerk in Ruinen na jarenlange achteruitgang zeer slecht geworden. De Landdrost van Drenthe liet in 1808 door de bouwkundige B. Slot uit Meppel een rapport opmaken. De kerk werd beschreven als “*Een suffisant (stevig) gebouw, maar tegelijk in vele opsigten zeer verwaarloosd*”. Het zou nog 28 jaren duren voordat er iets gebeurde. In 1836 voerde aannemer Boverhof uit Smilde voor 4000 gulden een zgn. restauratie uit. Hierbij verloor het kerkgebouw veel van zijn historische waarde. Oude ramen werden dichtgemetseld. Een zolder werd aangebracht. De vloer werd opgehoogd en het koor gesloopt. De hardstenen grafzerken van adellijke families kregen een plaats op het kerkhof vlak achter het voormalige koor.

Fragment kaart van Drenthe (Cornelis Pijnacker, 1634) met o.a. de havezate Ansen en Huize Nienhoven

Een raadsel.

In 1923 vond er weer een “restauratie” plaats, nu alleen aan de buitenkant. Ook zijn toen van het achterste gedeelte van het kerkhof de meestal vervallen en verwaarloosde zerken verwijderd. De grond werd omgespit en gelijk gemaakt. Op last van de kerkvoogden werden twee dubbele grafzerken overgebracht naar een plaats in het kerkgebouw onder de preekstoel. Dit “om ze zodoende voor

algehele vernieling te vrijwaren”. Van de eerste deksteen is behalve het jaartal *Ao MDCXVII* (1617) het opschrift niet meer te ontcijferen. Op de tweede dubbele zerk zijn de opschriften nog zeer goed leesbaar. Het betreft *Margaretha van Diepholt toe Nienhave* (overleden 1599 den 9 Aprilis) en *Antoni Polman toe Nienhave* (overleden 1607 den 23 Juny). Het waren destijds bewoners van het Huis Nienhoven (Nijenhof) even ten zuidoosten van de kerk aan de Oude Ruiner Aa.

Waarom de 21 cm dikke grafsteen van Reinold van De Vos van Steenwijk en Agnes Ripperda toen geen plaats in de kerk kreeg blijft tot nu toe een raadsel. Was deze misschien te zwaar, vernield of al in stukken uiteengevallen?

Brokstukken.

Van oktober 1972 tot mei 1975 werd er opnieuw een restauratie van het kerkgebouw uitgevoerd. Men probeerde hierbij wat in 1836 was verknoeid zoveel mogelijk te herstellen. Ter gelegenheid van deze restauratie schreef ds. J. de Bruin een brochure over de geschiedenis van de kerk in Ruinen. In het hoofdstukje over grafzerken lezen we o.m. “*Buiten de kerk, aan de Oostkant, nog enige brokstukken van één of meer oude zerken*”. Wellicht had men in 1972/1975 geen belangstelling voor de restanten van deze eeuwenoude grafstenen en het besluit genomen om ze ter plekke in een kuil met daar onderin een stuk plastic te begraven. Zand erover!

En nu, bij het realiseren van de nieuwe aanbouw zijn ze weer tevoorschijn gekomen. Hopelijk ziet men de historische waarde ervan nu wel. Zou het brokstuk met de aan elkaar verbonden wapenschilden van De Vos van Steenwijk en Ripperda in de nieuwe aanbouw een prominent plekje kunnen krijgen?

Bronnen:

ir. G. ter Braake, *Drentse Havezathen van Huis te Anssen tot Huize Westrup*.

Hans Westerman, *De Geschiedenis van De Mariakerk te Ruinen, Het klooster St. Marie, Het klooster te Dikningen*.

Kl. Tissingh (Ansen), *De Kerk ter Ruinen* (Nieuwe Drentsche Volk Almanak 1926).

ds. J. de Bruin, *De Geschiedenis van onze Kerk te Ruinen* (brochure 1970)

De Mariakerk te Ruinen (brochure Hervormde Gemeente Ruinen, juni 1991).

Ruinen, oktober 2023

Bertus Mos